

Correctievoorschrift VWO

2007

tijdvak 1

economie 1,2

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
  - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 57 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1

1 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $q_v = -200 \times 1,25 + 450 = 200 \rightarrow q_a - q_v = 275 - 200 = 75$ 1
- uitgaven bedragen $75 \times 100.000 \times \text{€ } 1,25 = \text{€ } 9.375.000$ 1

2 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $u = 1.500 \times (1,05 \times 25.000) - 12.500.000 = 26.875.000$ (euro) 1
- $\rightarrow q_v$ wordt dan $\frac{\text{€ } 26.875.000}{\text{€ } 1,25} = 21.500.000$, hetgeen betekent dat het aanbodoverschot daalt met $21.500.000 - 20.000.000 = 1.500.000$ (kg) 1

3 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken:

- dat de lagere minimumprijs de vraag stimuleert, hetgeen het aanbodoverschot verkleint 1
- waardoor de 10% lagere prijs betaald moet worden over een kleinere hoeveelheid 1

4 maximumscore 2

prijselastisch

Voorbeelden van een juiste verklaring zijn:

- Een verklaring waaruit blijkt dat de verschuiving van de inkomens-uitgavenlijn er op wijst dat de consumenten bij een gelijk besteedbaar inkomen meer geld uitgeven aan tarso, waaruit valt af te leiden dat de daling van de verkoopprijs leidt tot een relatief grotere stijging van de gevraagde hoeveelheid.
- Een berekening, op basis van vergelijking (2), waaruit blijkt dat de prijselasticiteit van de vraag $-1,25$ bedraagt bij de prijs van $\text{€ } 1,25$.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2

---

5 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om een vorm van inkomen uit bezit / om één van de voorbeelden pacht, huur, rente of winst.

6 maximumscore 2

nee

Voorbeelden van een juiste verklaring zijn:

- Een verklaring waaruit blijkt dat niet gegeven is hoeveel procent van het totale primaire arbeidsinkomen elke groep van vaders in 1985 had.
- Een verklaring waaruit blijkt dat niet gegeven is hoeveel procent van de groep vaders in 1985 tot een bepaalde inkomensklasse behoorde.

7 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat kinderen vaak een andere scholing volgen dan hun vaders waardoor ze in andere banen terechtkomen waar andere inkomens bij horen.
- Een antwoord waaruit blijkt dat voor de kinderen de situatie op de arbeidsmarkt anders kan zijn dan destijds voor hun vaders waardoor ze in andere banen terechtkomen waar andere inkomens bij horen.

8 maximumscore 2

inkomensklasse V

Uit de toelichting moet blijken dat het percentage kinderen dat niet / wel in dezelfde inkomensklasse zit als de vader voor deze inkomensklasse het laagst / het hoogst is.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3

9 maximumscore 8

Te beoordelen onderdeel:

- *Indien het voorstel van Rood verdedigd wordt:*
  - a De positieve invloed van toegenomen overheidsbestedingen op de overheidsschuldquote en op de i/a -ratio is juist verwoord.
Te denken valt aan een afname van de overheidsschuldquote door de groei van het bbp (noemereffect), hetgeen de toename van de overheidsschuldquote als gevolg van een hoger financieringstekort weer afremt (tellereffect) en te denken valt aan een stimulering van de vraag naar arbeid, waardoor het aantal actieven toeneemt, en de i/a -ratio daalt.
  - b De negatieve invloed van verlaging van de uitkeringen op de overheidsschuldquote is juist verwoord.
Te denken valt aan de afname van de particuliere consumptie en dat deze daling van de bestedingen via een afname van het bbp de overheidsschuldquote doet toenemen (noemereffect).
  - c De voordelen van een toename van de overheidsbestedingen in relatie tot twee van de genoemde kenmerken zijn juist verwoord.
Te denken valt aan:
    - vermindering van de relatieve kapitaalschaarste als het bij de toename van de overheidsbestedingen om overheidsinvesteringen gaat;
    - vermindering van de onderbesteding, omdat de effectieve vraag vergroot wordt.
  - d De nadelen van een verlaging van de uitkeringen in relatie tot twee van de genoemde kenmerken zijn juist verwoord.
Te denken valt aan:
    - het ongewenst doorbreken van de nivellerings-trend, als door verlaging van de uitkeringen het verschil tussen lonen en uitkeringen groter wordt;
    - het verergeren van de onderbesteding indien de verlaging van de uitkeringen leidt tot een lagere effectieve vraag.

Opmerking

Noteer voor elk onderdeel 0, 1 of 2 punten:

0 → (vrijwel) geheel fout

1 → bij twijfel

2 → (vrijwel) geheel goed

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Te beoordelen onderdeel:

– *Indien het voorstel van Blauw verdedigd wordt:*

- a De positieve invloed van verlaging van de uitkeringen op de overheidsschuldquote en op de i/a-ratio is juist verwoord.
Te denken valt aan een verlaging van de inkomensoverdrachten, waardoor het financieringstekort daalt, hetgeen de overheidsschuldquote kan verlagen.
Te denken valt aan een daling van de loonkosten die het aantal actieven laat stijgen, waardoor belasting- en premieopbrengsten toenemen, waardoor het financieringstekort daalt, hetgeen de overheidsschuldquote kan verlagen.
Te denken valt aan het dalende vervangingspercentage, waardoor inactieven eerder geneigd zijn werk te aanvaarden, en de i/a-ratio daalt.
- b De negatieve invloed van een toename van de overheidsbestedingen op de overheidsschuldquote is juist verwoord.
Te denken valt aan een stijging van het financieringstekort waardoor de overheidsschuldquote stijgt (tellereffect).
- c De voordelen van een verlaging van de uitkeringen in relatie tot twee van de genoemde kenmerken zijn juist verwoord.
Te denken valt aan:
- een daling van de loonkosten, waardoor de concurrentiepositie kan verbeteren, hetgeen vooral in een relatief open economie van belang is;
  - een vergroting van de afstand tussen lonen en uitkeringen (ontkoppeling), die vooral de laaggeschoolden ertoe kan aanzetten om meer inspanningen te verrichten om een betaalde baan te krijgen.
- d De nadelen van een toename van de overheidsbestedingen in relatie tot twee van de genoemde kenmerken zijn juist verwoord.
Te denken valt aan:
- toename van de overheidsbestedingen kan het beleid gericht op meer marktwerking in de economie doorkruisen;
  - het beperkte effect van een toename van de overheidsbestedingen op de werkgelegenheid door de zeer hoge importquote.

Opmerking

Noteer voor elk onderdeel 0, 1 of 2 punten:

0 → (vrijwel) geheel fout

1 → bij twijfel

2 → (vrijwel) geheel goed

Indien de onderdelen van het betoog niet logisch op elkaar aansluiten en/of het gebruikte aantal woorden te veel afwijkt van de eis

–1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4

---

10 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat stilte alleen verkregen kan worden door betalen van kosten voor woningisolatie.
- Een antwoord waaruit blijkt dat stilte alleen verkregen kan worden door een vergelijkbare koopwoning buiten deze geluidszones te kopen tegen het betalen van een 'meerprijs'.

11 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{zone 3: } \frac{\text{€ } 60.500.000}{0,023 \times 28.000.000} = \text{€ } 93,94$$

$$\text{zone 5: } \frac{\text{€ } 1.500.000}{0,007 \times 1.000.000} = \text{€ } 214,29$$

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Er is sprake van een extern effect omdat de verstoring van de stilte niet tot uitdrukking komt in de prijs van het luchtverkeer en 1
- dit effect is negatief omdat het leidt tot een verlaging van de welvaart in ruime zin / omdat het leidt tot waardeverlies van de koopwoningen 1

13 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

verlies aan welvaart bij sluiting Botenberg:

$$= 0,6 + 5 + 2,3 = 7,9 \text{ (miljard euro)}$$

totale waarde negatieve externe effecten mag dan zijn:

$$0,132 + 6 + X = 7,9 \rightarrow$$

$$X = 1,768 \text{ (miljard euro) voor de andere negatieve externe effecten}$$

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5

---

14 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat de verlaging van het tarief leidt tot een stijging van de afzet, waardoor de totale inkomsten aan omzetbelasting minder sterk afnemen / toenemen.
- Een antwoord waaruit blijkt dat de verlaging leidt tot meer werkgelegenheid, hetgeen de opbrengsten uit de inkomstenbelasting kan doen toenemen.

15 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat dit afgeleid kan worden uit het feit dat bij de kappersbranche de btw-verlaging in grotere mate (100%) leidt tot een lagere verkoopprijs dan bij de branche van fietsherstellers (80%).

16 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- prijsindex bij volledige doorberekening: $\frac{106}{117,5} \times 100 = 90,2 \rightarrow$
 prijsverandering van $-9,8\%$
 dus bij 80% doorberekening: $0,8 \times -9,8\% = -7,84\%$ prijsverandering 1
- de afzet stijgt dan met $-0,91 \times -7,84\% = 7,13\%$ 1
- de werkgelegenheid in arbeidsjaren stijgt met $0,7 \times 7,13\% = 5\%$ 1

17 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat de toename van de werkgelegenheid (in arbeidsjaren) blijkbaar vooral is opgevangen door deeltijdwerkers meer uren te laten werken.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6

---

18 maximumscore 2

een overschot

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

Uit het feit dat de dollarkoers niet is gedaald, kan geconcludeerd worden dat het tekort op de lopende rekening gecompenseerd werd door een overschot op de kapitaalrekening.

19 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{\$ 480 \text{ miljard}}{4,6} \times 3,4 = \$ 354,78 \text{ miljard}$$

20 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de VS door het negatieve saldo van de vermogenspositie (in 2002) meer rente en/of winst aan het buitenland zal afdragen dan de VS zelf zal ontvangen uit het buitenland.

21 maximumscore 1

“Naar verwachting zal de koers van de dollar niet langer stabiel blijven, maar sterk gaan dalen.”

22 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat de daling van de dollarkoers buitenlandse investeringen in de VS stimuleert, hetgeen kan leiden tot een toename van de kapitaalimport in de VS / investeringen van de VS in het buitenland afremt, hetgeen kan leiden tot een afname van de kapitaalexport vanuit de VS.
- Een antwoord waaruit blijkt dat de bezittingen van de VS in het buitenland een hogere waarde in dollars krijgen terwijl de bezittingen van het buitenland in de VS in dollars dezelfde waarde blijven houden.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 7

---

23 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- door het afschaffen van garantieprijzen zullen landbouwproducten goedkoper worden, hetgeen de koopkracht van de consumenten doet toenemen;
- door het afschaffen van productiequota zal het aanbod toenemen, waardoor de prijzen van landbouwproducten kunnen dalen, hetgeen de koopkracht van de consumenten doet toenemen;
- doordat er geen opkoopregelingen meer zijn, zal er minder belasting nodig zijn, hetgeen kan leiden tot een lagere belastingdruk en een grotere koopkracht voor de consumenten;
- doordat de markt vrij wordt, komt er een grotere diversiteit aan landbouwproducten beschikbaar voor de consumenten, hetgeen de welvaart (in ruime zin) kan vergroten.

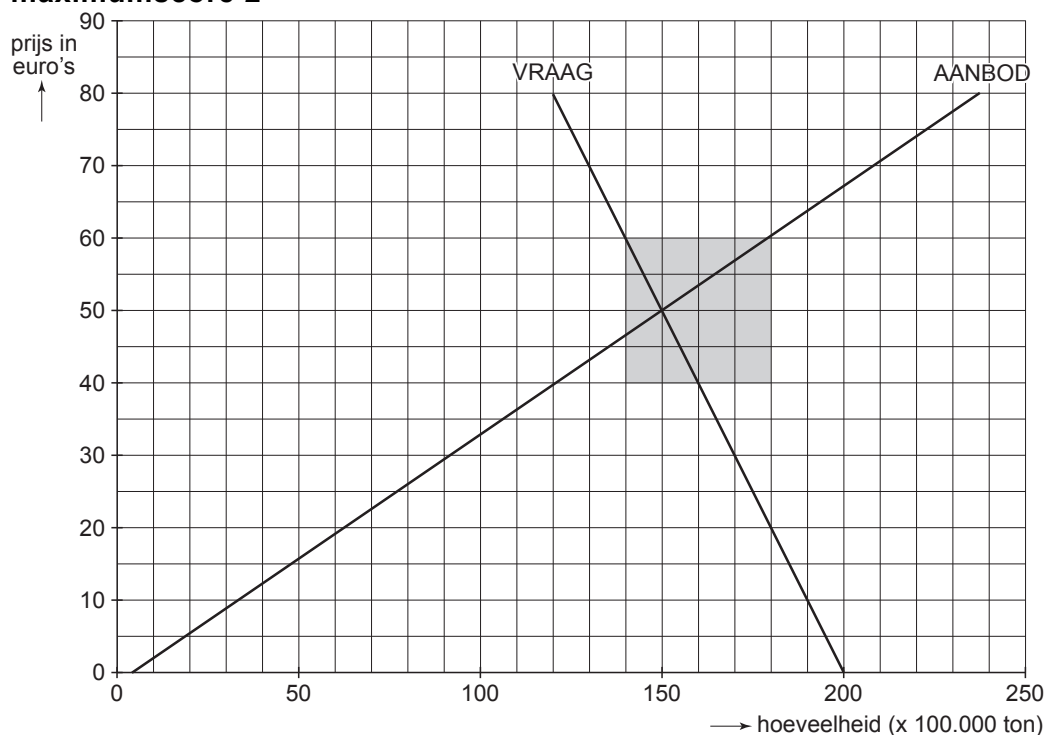
Opmerking

Per juiste manier 1 punt toekennen.

24 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Midden- en lage inkomenslanden zullen zich kunnen specialiseren in voor hen goedkoop te produceren landbouwproducten. Daardoor zal in deze landen de productie sterker stijgen dan alleen uit vrije toegang te verklaren is.
- De vragers uit de hoge inkomenslanden kunnen een grotere voorkeur krijgen voor (nieuwe) landbouwproducten uit de midden- en lage inkomenslanden. Daardoor zal in deze landen de productie sterker stijgen dan alleen uit vrije toegang te verklaren is.

25 maximumscore 2

De arcering betreft de rechthoek die wordt gevormd door het prijsbedrag tussen 60 (€) en 40 (€) en de afzethoeveelheid tussen 140 ($\times 100.000$ ton) en 180 ($\times 100.000$ ton).

26 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Doordat invoerheffingen verdwijnen, zal de concurrentie op de markt in de hoge inkomenslanden toenemen, hetgeen kan leiden tot verlies aan marktaandeel en daarmee tot omzetverlies.
- Indien een producent een deel van de productie wil afzetten op de wereldmarkt, zal hij niet meer gesteund kunnen worden door een exportsubsidie, hetgeen kan betekenen dat deze producent minder omzet realiseert.

Opmerking

Per juist argument 1 punt toekennen.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 30 mei naar Cito.